

1979 ile 2006 Yılları Arası Türkiye’deki Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Programlarının Karşılaştırılması

Çavuş Şahin^a

Özet

Çalışmanın amacı, Türkiye’deki sınıf öğretmeni yetiştirme programlarının 1979’dan 2006’a kadar geçen süre içerisinde öğretmenlik meslek bilgisi, alan bilgisi ve genel kültür derslerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesidir. Karşılaştırmalı eğitim çalışmalarında sıklıkla kullanılan ortaya koyma, tanımlama, analiz etme gibi teknikler kullanılmış olmakla birlikte kısmen dikey, ağırlıklı olarak da yatay yaklaşım kullanılarak incelemeler yapılmıştır. Yıllara göre, Genel kültür derslerinde en düşük orana sahip olan yıl %8,39 ile 1997 olurken, en yüksek orana sahip olan yıl %25,00 ile 1984 olmuştur. Alan Bilgisi derslerinde %72,26 oranıyla 1997 yılı en yüksek orana sahip olan yılken, %44,11 ile 1984 yılı en düşük orana sahip olan yıldır. Öğretmenlik Meslek Bilgisi derslerine baktığımızda en yüksek oran %39,06 ile 1979 yılı iken en düşük orana sahip olan yıl %16,48 ile 1987 yılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonuçlar çerçevesinde önerilere gidilmiştir.

Anahtar Kelimeler : Karşılaştırmalı Eğitim, Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Programları, İlköğretim Sınıf Öğretmenliği

Abstract

The purpose of the study is to investigate teacher vocational knowledge, field knowledge and general culture courses comparatively within the period of primary teacher training programs ranging from 1979 to 2006 in Turkey. Although the techniques such as description, definition and analysis frequently employed in comparative studies were conducted, investigations were also carried out using partly vertical and mostly horizontal approach. With reference to the particular years, the year that had the lowest percentage was 1997 by 8.39%, and the year that had the highest percentage was 1984 by 25%. While 1997 was the year that had the highest percentage by 72.26% in the course of Field Knowledge, 1984 was the year that had the lowest percentage by 44.11%. With respect to the courses of Vocational Knowledge, it was found out that while 1979 was the year which had the highest percentage by 39.06%, 1987 was the year which had the lowest percentage by 16.48%. Suggestions have been put forward within the framework of these results obtained.

Key Words: Comparative Education, Initial Teacher Training Programmes, Primary Teacher Training

^a Yrd. Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Çanakkale.

I. Giriş

Gelişmekte olan ülkelerin önemli problemlerinden biri eğitim alanında okul-öğrenci ve öğretmen arasındaki oranlamanın dünya standartlarının altında olmasıdır. Bu nedenle öğretmen istihdamı ve ihtiyacının dengelenmesinde öğretmenlik mesleğinin toplumdaki değeri ve statüsü hayati önem taşımaktadır (Doğan, 2005). Eğitimin niteliği büyük ölçüde öğretmenlerin niteliği ile doğru orantılıdır. Eğitim sistemi içinde görev alacak öğretmenlerin, gerek hizmet öncesinde, gerekse hizmet içinde, iyi bir biçimde yetiştirilmeleri, eğitim hizmetlerinin kalitesi yönünden önem taşımaktadır (Kılıç, 2007). Ülkemizde eğitim sorunları içerisinde nitelikli öğretmen yetiştirme sorunu önemli bir yer tutmaktadır. Günümüze kadar ilköğretime öğretmen yetiştirme konusunda yapılan çalışmalarda daha çok ülkenin ihtiyaç duyduğu öğretmen sayısını sağlama yolları araştırılarak nitelik geri planda tutulmuştur (Çatalbaş ve diğerleri, 2001). İnsanlık tarihinde eğitimin kitleleşmesi ve yaygınlaşmasıyla birlikte ilköğretim de büyük önem kazanmıştır. Bu bağlamda, ilköğretim kademesine öğretmen yetiştirme, giderek bütün ulusların üzerinde önemle durduğu bir konu olmuştur. Türk eğitim tarihi incelendiğinde, öğretmenin eğitim sistemi içerisindeki özel konumuna her zaman değer verildiği görülmektedir. İlköğretim kademesine öğretmen yetiştirme konusu, Osmanlı İmparatorluğu ve Cumhuriyet dönemlerinde üzerinde önemle durulan başlıca eğitim konularından birisi olmuştur (Erbey, 2005). İlkokul öğretmeni, bireyin kendine, topluma ve kendi dışındaki dünyaya karşı tutumlarının çerçevesini çizen ve şekillendirmeye başlayan; ilkokul öğretmeni gelecek nesillerin yaşama biçimini büyük ölçüde etkileyen iletişim, araştırma ve yaratıcılık becerilerinin gelişimini hızlandıran kişidir (Senemoğlu, 1992). İlköğretimin ilk yıllarında çocukla iletişimde bulunan kişilerin özellikle de öğretmenlerin, çocukların geleceğini biçimlendirmede, sağlıklı bir kişilik kazanmalarında büyük rolü olduğunu söylemek mümkündür (Senemoğlu, 2003). Toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmesinde önemli bir role sahip olan öğretmenlik, bilgelik ve erdem boyutlarını içeren bir meslektir. Öğretmen, yaptığı işin özelliği itibarıyla ülkenin geleceğine yön veren bir konumdur. Ülkenin geleceği olan çocukları yetiştirme görevi, öğretmeni bu konuma taşımıştır (Şişman ve Acat, 2003). Öğretmenler, ülke geleceğinin belirlenmesinde ve ülke kalkınmasında çok önemli bir yere sahiptir. Öğretmenlerden, alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültüre sahibi

olmak gibi nitelikler beklenmektedir (Yılmaz ve diğerleri, 2004). İyi eğitim almış bir öğretmen gerek kendi dalında, gerekse genel kültür ve öğretmenlik bilgisi yönlerinden iyi yetişmiş demektir. Ayrıca öğretmenlerin çağın gereklerine uygun, çok yönlü ve çağın teknolojisini iyi çözümleyerek yetişmesi gerekmektedir. Bu beklentiler çerçevesinde öğretmen yetiştiren kurumların öğretim programlarının çok iyi hazırlanmasına, toplumun gereksinimleri doğrultusunda ve çağın koşullarına uygun olarak yeniden düzenlenmesine ihtiyaç vardır (Işık ve Soran, 2005). Öğretmen rollerinde değişim öğretmen eğitiminde de değişimi gerekli kılmaktadır. Öğretmen yeterliliklerinin öğretmen yetiştirme programı sürecinde öğrenciye sunulan teorik ve uygulamalı çalışmalar aracılığı ile kazandırılması ve beklenen düzeylere eriştirilmesi gereklidir (YÖK, 1998). Eğitim seviyesi yüksek insanlar da iyi tasarlanmış eğitim programları ile yetişirler. Öğretmenlerin iyi yetişmesi söz konusu olduğunda da ilk sırada incelenecek konu, öğretmen yetiştirme programları olmalıdır. (Kavuran, 2003).

Bu bağlamda ilk olarak YÖK - Dünya Bankası - MEB işbirliğiyle, Milli Eğitimi Geliştirme Projesi (MEGP) kapsamında yürütülen, Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi çalışmaları üç yıllık hazırlıktan sonra, 1998-1999 öğretim yılının başından itibaren eğitim fakültelerinde uygulamaya konulmuştur. Sınıf öğretmenliği daha önce eğitim fakültelerinin bir bölümü iken, yeni model içerisinde, ilköğretim bölümünün bir programı (Ana bilim Dalı -ABD-) haline dönüşmüştür. Öğretim elemanı, fiziki mekan, öğrenci kaynağı açısından eski biçimiyle aynı olan yapılanma yönetim, akademik birleşme, öğretim programları değişikliklerini beraberinde getirmiştir. Ayrıca bazı alanlarda öğretim materyalleri katkısı da sağlanmıştır. (Uysal, 2003).

Yeni düzenlemenin başarılı olması için alınması gereken önemli bir diğer önlem de öğretmen yetiştiren programlarda yer alan derslerin ve içeriklerinin yeniden belirlenmesine ilişkindir. Öğretmen yetiştiren lisans ve lisansüstü programlarda yıllardan beri süregelen önemli sorunlar ve öğretmen yetiştirme konusundaki çağdaş gelişmeler ve yönelimlerin ortaya çıkardığı temel ihtiyaçlar, bu programların yeniden geliştirilmesinin gerekli olduğunu göstermektedir (YÖK, 1998). Eğitim Fakülteleri programlarında yapılan yeni düzenleme sonucunda ortaya çıkan bazı yeni programlar ve uygulamalar da, öğretmen yetiştirme programlarının geliştirilmesine önemli bir gerekçe teşkil etmiştir. Tüm program geliştirme çalışmalarında ülkemizin çeşitli konu

alanlarında ihtiyaç duyduğu öğretmen nitelikleri yanında, gerek Milli Eğitim sistemimizdeki okulların ders programları ve ders kitapları gerekse gelişmiş ülkelerin öğretmen yetiştirme programları dikkate alınmış ve yeni programların çağdaş bir yapıya sahip olmaları için çaba gösterilmiştir. Geçen sekiz yıllık süre içinde üniversiteler, Milli Eğitim Bakanlığı ve sivil toplum örgütlerince düzenlenen sempozyum, panel, çalıştay, açıkoturum, konferans gibi akademik etkinliklerde, eğitim fakültelerinde uygulanan öğretmen yetiştirme programlarının; çağımızın gerektirdiği bilgi ve becerilere sahip öğretmenler yetiştirmedeki yeterlilikleri tartışılır olmuş ve programlarla ilgili sorunları çözümlemeye yönelik öneriler, bilimsel araştırma verilerine ve alan uzmanlarının görüşlerine dayalı olarak ortaya konmuştur. Yukarıda yapılan açıklamaların ışığında; sekiz yılı aşkın süredir uygulanmakta olan öğretmen yetiştirme lisans programlarının aksayan yönlerini gidererek, geliştirmeye yönelik bir çalışmanın gerçekleştirilmesi Yükseköğretim Kurulu'na uygun bulunmuş ve bu çerçevede, Yükseköğretim Kurulu, eğitim fakülteleri yönetici ve öğretim elemanlarıyla konuyu paylaşmış, programları bütünüyle değiştirme yerine, programlarda gerekli güncellemeleri yapmak amacıyla çalışmalar başlatmıştır. (YÖK, 2005).

Çalışmanın amacı, Türkiye'deki sınıf öğretmeni yetiştirme programlarının 1979'dan 2006'a kadar geçen süre içerisinde öğretmenlik meslek bilgisi, alan bilgisi ve genel kültür derslerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesidir. Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

1. 1979'dan 2006'a kadar geçen sürede sınıf öğretmeni yetiştirme programındaki "Öğretmenlik Meslek Bilgisi" dersleri ne düzeydedir?
2. 1979'dan 2006'a kadar geçen sürede sınıf öğretmeni yetiştirme programındaki "Alan Bilgisi" dersleri ne düzeydedir?
3. 1979'dan 2006'a kadar geçen sürede sınıf öğretmeni yetiştirme programındaki "Genel Kültür" dersleri ne düzeydedir?

II. Yöntem

Çalışma, konusu itibarıyla karşılaştırmalı eğitim araştırmasıdır. Karşılaştırmalı eğitim araştırmalarında kullanılan dört yaklaşım vardır. Bunlar; yatay, dikey, problem çözme, ve örnek olay (Demirel,1998:10; Erdoğan,1998:37; Türkoğlu,1998:70; Ültanır,2000:24-25). Araştırmada yatay, kısmen de dikey yaklaşım kullanılmıştır. Yatay yaklaşımda, farklı eğitim sistemlerinin ayrı ayrı unsurları, paralel bir şekilde bir bütün olarak incelenir.

Örneğin, İngiltere'nin ve ABD'nin eğitim sistemleri, temel eğitim, ortaöğretim, öğretmen yetiştirme, yüksek eğitim, eğitim yönetimi gibi unsurları üzerine araştırma yapılırsa yatay yaklaşım olur.

Bu çalışmada, yatay yaklaşım çerçevesinde Türkiye'deki sınıf öğretmeni yetiştirme programlarının 1979'dan 2006'a kadar geçen süre içerisinde öğretmenlik meslek bilgisi dersleri, alan bilgisi dersleri ve genel kültür dersleri karşılaştırılacaktır. Veriler, nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesi yönteminden yararlanılarak toplanmıştır. Veri kaynağı olarak, konu alanı ile ilgili literatür olan sınıf öğretmeni yetiştirilmesiyle ilgili mevzuat, tez, kitap, dergi, tebliğ, makale gibi basılı materyallerin yanında internet yoluyla ulaşılabilen bilgi kaynakları kullanılmıştır. Böylelikle araştırmada elde edilen veriler, betimsel analiz yaklaşımına göre düzenlenip, temel amaç çerçevesinde benzerlik ve farklılık ölçütlerine göre karşılaştırılarak elde edilen bulgular yorumlanmıştır. Bu bulgular ışığında sonuca gidilmiş ve önerilerde bulunulmuştur.

III. Bulgular Ve Yorum

Tablo 1: 1979 ile 2006 yılları arasında Sınıf Öğretmeni yetiştirme programının öğelerinin karşılaştırılması

Program Öğeleri	1979		1984		1985		1987		1988		1992		1997		2006	
	K	%	K	%	K	%	K	%	K	%	K	%	K	%	K	%
GK	8	12.50	17	25.00	20	17.05	17	18.68	11	12.22	22	14.97	13	8.39	35	22.73
AB	31	48.44	30	44.11	59	50.47	59	64.84	59	65.56	90	61.22	112	72.26	82	53.25
ÖMB	25	39.06	21	30.99	38	32.48	15	16.48	20	22.22	35	23.81	30	19.35	37	24.02
Toplam	64	100	68	100	117	100	91	100	90	100	147	100	155	100	154	100

K: Kredi

GK: Genel Kültür

AB: Alan Bilgisi

ÖMB: Öğretmenlik Meslek Bilgisi

Tablo 1'de, 1979 ile 2006 yılları arasında sınıf öğretmeni yetiştirme programının öğelerinin karşılaştırılmasına yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde 1979 yılındaki derslerin %12,50'si GK dersleri, %48,44'ü AB dersleri, %39,06'sının da ÖMB derslerinden oluştuğu görülmektedir. 1984'teki derslerin ise; %25,00'ı GK dersleri, %44,11'i AB dersleri ve %30,99'u da ÖMB dersleridir. 1985 yılında derslerin yüzdelerinin %17,05 GK, %50,47 AB ve %32,48 ÖMB şeklinde olduğu görülmektedir. 1987'deki ders yüzdeleri %18,68 GK, %64,84 AB ve %16,48 ÖMB şeklindeyken; 1988'dekiler de %12,22 GK,

%65,56 AB, %22,22 OMB şek-lindedir. 1992 yılına bakıldığında derslerin %14,97'si GK, %61,22'si AB ve %23,81'inin OMB dersleri olduğu görülmektedir. Son olarak 1997 ve 2006 yıllarının ders yüzdeleri incelendiğinde ise; 1997 yılında derslerin % 8,39'u GK; %72,26'sı AB ve %19,35'i OMB iken 2006'da ders oranları %22,73 GK, %53,25 AB ve %24,02 OMB şeklinde değişmiştir.

GK derslerinde en düşük orana sahip olan yıl %8,39 ile 1997 olurken, en yüksek orana sahip olan yıl %25,00 ile 1984 olmuştur. İki yıl arasındaki fark %16,61'dir. AB derslerinde %72,26 oranıyla 1997 yılı en yüksek orana sahip olan yılken, %44,11 ile 1984 yılı en düşük orana sahip olan yıldır. Bu derslerdeki en yüksek oran ile en düşük oran arasındaki fark; %28,15'tir. Son olarak OMB derslerine baktığımızda en yüksek oran %39,06 ile 1979 yılı iken en düşük orana sahip olan yıl %16,48 ile 1987 yılı olmuştur. Her iki yılın sahip olduğu oranlar arasındaki farkın %22,58 olduğu görülmektedir.

1979 yılındaki derslerden en yüksek orana sahip olanı %48,44 ile AB dersleri olurken en düşük orandaki dersler ise %12,50 ile GK dersleridir. 1984 yılında ise %44,11 ile en yüksek orana sahip olan dersler AB dersleri ve en düşük oranlı dersler %25,00 ile GK dersleri iken, 1985 yılındaki en yüksek orana sahip olan dersler %50,47 ile yine AB dersleri ve en düşük oranlı derslerin de %17,05 ile 1984 yılındaki gibi GK dersleridir. 1987 yılına bakıldığında, AB derslerinin %64,84 ile en yüksek, OMB derslerinin de %16,48 oranıyla en düşük dersler olduğu görülmektedir. 1988 yılındaki derslerin en yüksek oranlısı %65,56 ile AB, en düşüğü ise %12,22 ile GK dersleridir. 1992 yılında %61,22 ile AB dersleri en yüksek oranlı dersken, %14,97 ile GK dersleridir. 1997 yılı derslerinin en yüksek oranlısı %72,26 ile AB, en düşük oranlısı %8,39 ile GK dersleridir. Son yıl olan 2006 yılına baktığımızda; en düşük oranlı dersin %22,75 ile GK dersleri, en yüksek oranlı dersin de %53,25 ile AB dersleri olduğu sonucu çıkmaktadır.

Tablo 2: 1979 ile 2006 yılları arasında Sınıf Öğretmeni yetiştirme programındaki öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin dağılımlarının karşılaştırılması

1979		1984		1985		1987	
Dersin Adı	Kredi	Dersin Adı	Kredi	Dersin Adı	Kredi	Dersin Adı	Kredi
Eğitime Giriş	3	Gelişim Psikolojisi (çocuk)	2	Eğitime Giriş	3	Eğitime Giriş	3
Eğitim Psikolojisi 1	2	Gelişim Psikolojisi (ergenlik)	2	Psikolojiye Giriş	2	Eğitim Sosyolojisi	2
Eğitim Psikolojisi 2	2	Eğitim İlke ve Yöntemleri	3	Sosyolojiye Giriş	2	Eğitim Psikolojisi	2
Ölçme ve Değerlen.	3	Eğitim Yönetimi	2	Felsefe Giriş	2	Eğit. Ölçme ve D.	3
Ruh Sağlığı ve Rehberlik	3	Ölçme ve Değerlendirme	3	Eğitim Sosyolojisi	2	Rehberlik	3
Eğitim İdareciliği	2	Rehberlik	3	Eğitim Psikolojisi	2	Eğitim Yönetimi	2
Eğitim Sosyolojisi	2	Okul Öncesi Eğitimi	2	Gelişim Psikolojisi	2		
İlkokullarda Öğretim ve Uygulama 1	3	Özel Eğitim	2	Öğretim Psikolojisi	2		
İlkokullarda Öğretim ve Uygulama 2	3	Eğitim Sosyolojisi		Eğitim Teknolojileri	2		
Özel Eğitim	2			Rehberlik Ruh Sağlığı	3		
				Okullarda Göz.	4		
				İlkokul Prog. Gel.	2		
				Okul Yön. Dene.	3		
				Özel Eğitime Giriş	2		
				Staj Çalışma	5		
Toplam	25	Toplam	19	Toplam	19	Toplam	15

1988		1992		1997		2006	
Dersin Adı	Kredi	Dersin Adı	Kredi	Dersin Adı	Kredi	Dersin Adı	Kredi
Eğitime Giriş	3	Eğitime Giriş	3	Öğretmenlik Mesleğine Giriş	3	Eğitim Bilimine Giriş	3
Eğitim Sosyolojisi	2	Eğitim Sosyolojisi	2	Okul Deneyimi 1	3	Eğitim Psikolojisi	3
İlk. O. Prog. Ve Öğr. İlk.	3	Eğitim Psikolojisi	2	Gelişim ve Öğrenme	3	Öğretim İlke ve Yöntemleri	3
Eğitim Psikolojisi	2	Özel Eğitime Giriş	2	Öğretimde Planlama ve Değerlendirme	4	Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı	3
Eğit. Ölçme ve Değerlendirme	2	Reh. ve Ruh Sağlığı	2	Öğretim Tek. ve Materyal Geliş.	3	Ölçme ve Değerlendirme	3
Rehberlik	3	Ölçme ve Değerlen.	3	Sınıf Yönetimi	3	Sınıf Yönetimi	2
Eğitim Yöntemi	3	Eğitim Yönetimi	2	Okul Deneyimi 2	3	Okul Deneyimi 1	3
Özel Eğitim	2	Eğitim Teknolojisi	2	Rehberlik	3	Okul Deneyimi 2	3
		Okullarda Göz.	3	Öğretmenlik Uygulaması	5	Rehberlik	3
		Staj Çalışması	4			Özel Eğitim	2
		Reh. ve Ruh Sağlığı	2			Seçmeli	2
		İlkok. Prog. ve Geliş.	2			Öğretmenlik Uygulaması	5
		Okul Uyg.	3			Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi	2
		Uygulama Sem.	3				
Toplam	20	Toplam	35	Toplam	30	Toplam	38

Tablo 2 incelendiğinde; 1979-2006 yılları arasındaki Sınıf Öğretmeni yetiştirme programındaki öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin dağılımlarının karşılaştırılması görülmektedir. Öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin bu yıllar arasında sahip olduğu toplam kredi sayısı 201’dir. Bu kredilerin yıllara dağılımı ise şöyledir: 1979 yılının sahip olduğu toplam kredi sayısı 25 iken, 1984 yılının sahip olduğu toplam kredi sayısı 19’dur. 1985 yılı toplamda 19 krediye sahipken, 1987 yılı toplamda 15 krediye sahiptir. 1988 yılındaki kredi sayısı 20 ve 1992 yılındaki kredi sayısı da 35’dir. 1997 yılında toplamda öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin 30 kredisi görülürken, 2006 yılında bu toplam kredi sayısı 38’e çıkmaktadır.

Kredilerin dağılımında en düşük krediye sahip olan yıl 15 krediyle 1987 yılıdır. En yüksek kredisi olan yıl ise 38 krediyle 2006 yılıdır. Her iki yıl arasında toplam kredi farkı 23 kredidir. 1979 yılında öğretmenlik meslek bilgisi derslerine ait toplam kredi sayısı 25’ten 1988 yılına kadar 15 krediye kadar düşüş göstermektedir. En büyük artışın ise toplamda 30 krediden 38 krediye çıktığı 2006 yılında olduğu gözlenmektedir.

Tablo 3: 1979 ile 2006 yılları arasında Sınıf Öğretmeni yetiştirme programındaki alan bilgisi derslerinin dağılımlarının karşılaştırılması

1979		1984		1985		1987	
Dersin Adı	Kredi	Dersin Adı	Kredi	Dersin Adı	Kredi	Dersin Adı	Kredi
Türkçe ve Öğretimi	2	Müzik ve Öğretimi	2	Genel Tarih	2	Genel Biyoloji	2
Çocuk Edebiyatı	2	Beden Eğitimi ve Oyun Öğr.	2	Genel Coğrafya	2	Matematik Öğretimi	2
Sos. Bilg. ve Öğretimi	2	Resim-İş ve Yazı Öğretimi	2	Yurttaşlık Bilgisi	2	İlkok. Prg. Öğr. İlk.	2
Matematik ve Öğretimi	2	El Sanatları ve Pro. Ders. Al. Ya.	2	Temel Matematik	2	Müzik Öğretimi	2
Fen Bilgisi ve Öğretimi	2	İlkyardım ve Sağlık Bilgisi	2	Seçmeli (Beden)	1	Beden Eğitimi Oyun Öğretimi	2
Din Bilgisi ve Öğretimi	2	Hayat Bilgisi Öğretimi	2	Türk Tarihi	3	Resim İş Yazı Öğretimi	2
Ahlak ve Öğretimi	2	Türkçe Öğretimi	2	Türkiye Coğrafyası	3	İş Eğitimi (İş Teknik)	2
Müzik ve Öğretimi	2	Sosyal Bilgiler Öğretimi	2	Temel Matematik	2	İş Eğitimi (Ev Ekonomisi)	2
Sanat-İş-Yazı ve Öğretimi	2	Fen Bilgisi Öğretimi	2	Temel Fizik	3	Türk Dili	2

Beden Eğitimi ve Öğretimi	2	Matematik Öğretimi	2	Seçmeli (Beden)	1	Beden Eğitimi Güz. San. D.	2
Resim (seçmeli)	2	Din Bilgisi Öğretimi	2	Türkiye Coğrafyası	2	Türk Tarihi	2
Beden Eğitimi (seçmeli)	2	Müzik Öğretimi	2	Temel Fizik	2	Temel Fizik	2
Matematik (seçmeli sınıf öğr.)	2	Beden Eğitimi ve Oyun Öğr.	2	Ülkeler Coğrafyası	2	İnsan Anatomisi	2
Devrim Tarihi	2	Resim-İş ve Yazı Öğretimi	2	Temel Kimya	3	Temel Matematik	2
Kültür Tarihi	3	El Sanatları ve Pratik Ders. Al. Ya.	2	Resim-İş	2	Türk Tarihi	2
				Müzik	2	Müzik Öğretimi	2
				Beden Eğitimi Oyun	2	Resim İş ve Yazı Öğretimi	2
				İstatistik	2	Temel Kimya Genel Coğrafya	2
				Genel Biyoloji	3	Fen Bilgisi Öğretimi	2
				İlk Ok. İçin Matematik	3	Beden Eğitimi ve Oyun Öğr.	2
				Resim-iş Yazı	2	Ülkeler Coğrafyası	2
				Atatürk İlke ve İnk. Tar.	1	Türkiye Coğrafyası	2
				Türk Edebiyatı	2	Düşünce ve Uygarlık Tarihi	3
				Türk Dili 3	2	Toplum Sağ. ve İlk Yardım	2
				Okuma Yazma Öğretimi	2	Din Kültürü ve Ahlak	2
				Fen Tab. Bilg. Öğretimi	4	Türkçe Öğretimi	2
				Türk Eğitim Sistemi	2	İş Eğitimi (Ticaret-Turizm)	1
				B. eğitimi ve Sp. Giriş	2	İş Eğitimi (Tarım Bilgisi)	1
				Jimnastik Oyun	2	Türk Dili	2

				Türk Dili 4	2	Seçmeli (Beden)	2
				Türkçe Öğretimi	2		
				Hayat Sos. Bil. Öğretimi	4		
				Müzik Öğretimi	2		
				Beden Eğt. Oyun Öğretimi	2		
				Matematik Öğretimi	2		
				Sportif Oyun	2		
				Sp. Fiz. Ve Anat.	2		
				Sağlık Bilgisi İlk Yardım	2		
				Atletizm ve Oyun	3		
				Türk Kültürü	2		
				Din Kült. Ahlak Bilgisi	2		
				Çocuk Edebiyatı	2		
				Spor Sak. Ve İlk Y.	2		
				Orta Bed. Eğt. ve Öğr.	3		
Toplam	31	Toplam	30	Toplam	97	Toplam	59

1988		1992		1997		2006	
Dersin Adı	Kredi	Dersin Adı	Kredi	Dersin Adı	Kredi	Dersin Adı	Kredi
Genel Biyoloji	3	Matematik Öğretimi	3	Temel Matematik 1	2	Temel Matematik 1	2
Matematik Öğretimi	2	Beden Eğitimi Oyun Öğr.	2	Canlılar Bilimi	3	Genel Biyoloji	2
Müzik ve Öğretimi	2	Resim İş Yazı Öğretimi	2	Türk Tarihi ve Kültürü	3	Uygarlık Tarihi	2
Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi	2	Türk Tarihi	2	Coğrafyaya Giriş	2	Temel Matematik 2	2
Resim İş ve Yazı Öğretimi	2	Sosyal Bilgiler Öğretimi	2	Türkçe 1 : Yazılı Anlatım	2	Genel Kimya	2

İş Eğitimi (iş ve Teknik)	2	Atatürk İlk. İlk. Tarihi	2	Temel Matematik 2	2	Türk Tarihi ve Kültürü	2
İş Eğitimi (Ev Ekonomisi)	2	Türk Dili	2	Genel Kimya	3	Genel Coğrafya	2
Türk Dili	2	Seçmeli Resim	1	Uygarlık Tarihi	2	Türk Dili 1 : Ses ve Şekil Bilgisi	2
Seçmeli (Resim)	2	Gen. Öğrt. Mat.	2	Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği	3	Genel Fizik	2
Türk Tarihi	2	Gen. Türk Coğrafyası	2	Türkçe 2 : Sözlü Anlatım	2	Müzik	2
Temel Fizik	2	Fen Bilgisi Öğretimi	3	Genel Fizik	3	Beden Eğitimi ve Spor Kültürü	2
İnsan Ant. ve Fizyoloji	2	Din Kült. Ahlak Bilgisi	2	Türk Dili 1 : Ses ve Şekil Bilgisi	2	Fen ve Tek. Laboratuvar Uyg. 1	1
Temel Matematik	2	Türkçe Öğretimi	2	Ülkeler Coğrafyası	2	Çevre Eğitimi	2
Müzik Öğretimi	2	Müzik Öğretimi	2	Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı	3	Türk Dili 1 : Cümle ve Metin Bilgisi	2
Resim-İş Yazı Öğretimi	2	Hayat Bilgisi Öğretimi	1	Sanat Eğitimi Kuramları ve Yönt.	2	Çocuk Edebiyatı	2
Temel Kimya	2	T.C. İlk. Tarihi	2	Müzik 1	2	Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği	3
Genel Coğrafya	2	Türk Dili-İngilizce	2	Beden Eğitimi 1	2	Sanat Eğitimi	2
Fen Bilgisi Öğretimi	2	Seçmeli Resim	1	Çevre Bilimi	2	Fen ve Tek. Laboratuvar Uyg. 2	1
Beden Eğitimi Oyun Eğtm.	2	Türk Edebiyatı 1	2	Türk Dili 2 : Cümle ve Metin Bilgisi	2	Müzik Öğretimi	2
Ülkeler Coğrafyası	2	Genel Tarih	2	Çocuk Edebiyatı	3	Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi	2
Türkiye Coğrafyası	2	Temel Matematik	2	Resim-İş Eğitimi	2	Güzel Yazı Teknikleri	2
Düşünce ve Uyg. Tarihi	2	Yurttaşlık Bilgisi	2	Müzik 2	2	Fen ve Teknoloji Öğretimi 1	3
Toplum Sağlığı ve İlk Yardım	2	İstatistik	2	Beden Eğitimi 2	2	İlk okuma ve Yazma Öğretimi	3
Din Kültürü ve Ahlak	2	Resim-iş 1	2	Fen Bilgisi Laboratuvarı	2	Hayat Bilgisi Öğretimi	3

Türkçe Öğretimi	2	Müzik 1	2	Güzel Yazı Teknikleri ve Öğretimi	2	Matematik Öğretimi 1	3
İş Eğitimi (Ticaret-Turizm)	2	Beden Eğt. ve Oyun Öğr.	2	Müzik Öğretimi	3	İlköğretimde Drama	3
İş Eğitimi (Tarım)	2	Yan Alan (Resim)	4	Fen Bilgisi Öğretimi 1	3	Fen ve Teknoloji Öğretimi 2	3
Atatürk İlke ve İnk. Tarihi	2	Ülkeler Coğrafyası	2	İlk okuma ve Yazma Öğretimi	3	Türkçe Öğretimi	3
Türk Dili	2	Temel Kimya	3	Hayat Bil. ve Sos. Bilgiler Öğr. 1	3	Sosyal Bilgiler Öğretimi	3
Seçmeli (Resim)	2	Sağ. Bil. Ve İlk Yard.	2	Matematik Öğretimi 1	3	Matematik Öğretimi 2	3
		Çocuk Edebiyatı	2	Seçmeli 1	2	Erken Çocukluk Eğitimi	2
		Türk Edebiyatı 2	2	Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi	3	Görsel Sanatlar Öğretimi	2
		Temel Matematik	2	Fen Bilgisi Öğretimi 2	3	Din Kült. Ve Ahlak Bilg. Öğretimi	2
		Genel Biyoloji	3	Türkçe Öğretimi	3	Trafik ve İlk Yardım	2
		Temel Fizik	3	Hayat Bil. ve Sos. Bilgiler Öğr. 2	3	Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı	2
		Resim-İş Yazı 2	2	Matematik Öğretimi 2	3	Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim	2
		Müzik 2	2	Seçmeli 2	2	Seçmeli	2
		Beden Eğitimi 2	2	Konu Alanı Ders Kit. İncelemesi	3		
		Türk Kültürü	2	Vatandaşlık Bilgisi	2		
		Türk Eğitim Sistemi	2	Din Kült. Ve Ahlak Bilgisi	2		
		İş Eğitimi	2	İlköğretimde Drama	3		
		Orta Ok. Resim	2	Seçmeli 3	2		
		İlk Ok. Mat.	2	Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim	2		
				Sağlık ve Trafik Eğitimi	2		
				Seçmeli 4	2		
Toplam	61	Toplam	91	Toplam	109	Toplam	83

Tablo 3'te ise 1979-2006 yılları arasında Sınıf Öğretmeni yetiştirme programındaki alan bilgisi derslerinin dağılımlarının karşılaştırılması görülmektedir. Bu yıllar arasında alan bilgisi derslerinin sahip olduğu toplam kredi 561'dir. Bu toplam kredilerin yıllara paylaşımına bakıldığında şu sonuçlar çıkarılmaktadır. 1979 yılında alan bilgisi derslerinin sahip olduğu toplam kredi sayısı 31 iken, 1984 yılındaki toplam kredi sayısı 30'dur. 97 kredinin 1985 yılında olduğu gözlemlenirken, 59 kredinin de 1987 yılında olduğu gözlenmektedir. 1988 yılında 61 toplam krediye sahip olan alan bilgisi dersleri, 1992'de 91 toplam krediye sahiptir. 1997 yılında bu derslerin sahip olduğu toplam kredi sayısının 109 olduğu bilinirken; 2006 yılındaki kredi sayısı 83'tür.

Yıllar arasında toplam kredilerin bölünüşü göz önüne alındığında; en düşük toplam krediye sahip olan yıl 30 kredi ile 1984 yılı olurken; en yüksek toplam kredisi olan yıl ise; 109 kredi ile 1997 yılı olduğu görülmektedir. 1984 ve 1997 yılları arasındaki toplam kredi farkının ise; 79 kredi olduğu görülmektedir. Toplam krediler arasındaki en büyük artışın 67 kredi artışı ile 1979-1985 yılları arasında olduğu gözlenmektedir.

Tablo 4: 1979 ile 2006 yılları arasında Sınıf Öğretmeni yetiştirme programındaki genel kültür derslerinin dağılımlarının karşılaştırılması

1979		1984		1985		1987	
Dersin Adı	Kredi	Dersin Adı	Kredi	Dersin Adı	Kredi	Dersin Adı	Kredi
Türkçe Kompozisyon 1	2	Türkçe Kompozisyon	2	Atatürk İlke ve İnk. Tarihi	2	Genel Psikoloji	3
Türkçe Kompozisyon 2	2	Türk İnkılap Tarihi	2	Türk Tarihi	3	Türk Dili	2
Yabancı Dil 1	2	Yabancı Dil	2	Yabancı Dil (İng.)	2	Atatürk İlke ve İnk. Tarihi	2
Yabancı Dil 2	2	Tarım	2	Atatürk İlke ve İnk. Tarihi	2	Araştırma Yöntemleri	2
		Kooperatifçilik	1	Araştırma Teknikleri	2	Yabancı Dil (İng.)	2
		Türkçe Kompozisyon	2	Yabancı Dil (İng.)	2	Atatürk İlke ve İnk. Tarihi	2
		Türk İnkılap Tarihi	2	Bilgisayar Kull. ve Öğr.	2		
		Yabancı Dil	2	Bilgisayar Kull. ve Öğr	2		
		Eğitim Sosyolojisi	2	Halk Eğitimi	2		
				Türk Halk Oy. ve H.	1		
Toplam	8	Toplam	17	Toplam	20	Toplam	13

1988		1992		1997		2006	
Dersin Adı	Kredi	Dersin Adı	Kredi	Dersin Adı	Kredi	Dersin Adı	Kredi
Genel Psikoloji	3	Yabancı Dil	4	Yabancı Dil 1	3	Türkçe 1 : Yazılı Anlatım	2
Türk Dili	2	Felsefeye Giriş	2	Atatürk İlke ve İnk. Tarihi 1	2	Atatürk İlke ve İnk. Tarihi 1	2
Atatürk İlke ve İnk. Tarihi	2	Sosyolojiye Giriş	2	Yabancı Dil 2	3	Yabancı Dil 1	3
Araştırma Yöntemleri	2	Bilgisayar Kull. ve Öğr.	2	Atatürk İlke ve İnk. Tarihi 2	2	Bilgisayar 1	3
Yabancı Dil	2	Halk Eğitimi	2	Bilgisayar	3	Türkçe 2 : Sözlü Anlatım	2
		Araştırma Teknikleri	2			Atatürk İlke ve İnk. Tarihi 2	2
		Bilgisayar Kull. ve Öğr.	2			Yabancı Dil 2	3
		Psikolojiye Giriş	2			Bilgisayar 2	3
		Yabancı Dil	4			Felsefeye Giriş	2
						Sosyoloji	2
						Bilimsel Araştırma Yöntemleri	2
						Topluma Hizmet Uygulamaları	2
						Etkili İletişim Becerileri	3
						Türk Eğitim Tarihi	2
						İlköğretimde Kaynaştırma	2
Toplam	11	Toplam	22	Toplam	13	Toplam	35

Tablo 4’de ise 1979 ile 2006 yılları arasında Sınıf Öğretmeni yetiştirme programındaki genel kültür derslerinin dağılımlarının karşılaştırılması incelenmektedir. Bu yıllar arasında genel kültür derslerinin toplamda 139 krediye sahip olduğu belirlenmektedir. 1979 yılında toplam 8 kredinin olduğu görülmekte iken, 1984 yılında da toplamda 17 kredinin olduğu görülmektedir. 20

kredisi olan 1985 yılının yanında 1987 yılının toplam kredi sayısı 13'tür. 1988 yılında genel kültür derslerinin toplam kredisi 11 ve 1992 yılının genel kültür derslerinin toplam kredisi ise 22'dir. 1997 yılında 13 toplam kredi olduğu görülürken, 2006 yılında da 35 toplam kredi olduğu gözlenmektedir.

Genel kültür derslerinin toplam kredilerinin yıllara göre dağılımı göz önüne alındığında en fazla krediye sahip olan yıl; 35 kredi ile 2006 yılıdır. En düşük kredisi olan yıl 1979 yılıdır ve 8 kredisinin olduğu görülmektedir. 2006-1979 yılları arasındaki kredi farkının 27 kredi olduğu gözlenmektedir. 22 toplam kredi farkıyla en büyük farkın ve artışın olduğu yıllar 1997 ve 2006 yıllarıdır. Bu yıllarda kredi sayısının 13'ten 35'e çıktığı görülmektedir.

IV. Sonuç Ve Öneriler

İyi sınıf öğretmenin sınıfını etkili ve verimli bir biçimde yönetmesi ve sınıfta öğrenmeye uygun bir ortam oluşturması gerektiği anlayışından hareketle, sınıf yönetimi ve disiplini ön plana alan bir ders yeni formasyon programına yerleştirilmiştir. Hızla değişen bir toplumda çok farklı kesimlerden gelen ve değişik özelliklere sahip öğrencilerin bir arada ortak bir amaca yönelik olarak eğitilmeleri ve yönlendirilmeleri için öğretilmelerin sınıf kontrolü ve disiplini anlamında bu derste öğrenecekleri bilgi ve becerilerin önemli olacağı düşünülmektedir.

Farklı yıllarda konu alanının öğretilmesine ayrılan saatler arttırılmış ve uygulamalı olarak öğretmen adaylarının konu alanına özgü çeşitli öğretim yöntem ve stratejilerini, öğrenme-öğretme süreçlerini, materyallerini, planlama ve değerlendirme etkinliklerini öğrenmeleri ve denemeleri amaçlanmıştır. Sınıf öğretmeni adaylarına, çeşitli konu alanı ve formasyon derslerinde öğrendikleri bilgi ve becerileri, okul ve sınıf ortamında uygulamaya aktarma ve sonuçlarını görme fırsatı tanımak amacıyla uygulama derslerinin sayısı ve saatleri arttırılmış ve bu dersler birbirleriyle ilişkilendirilmiştir.

Elde edilen bulgulara dayalı olarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Genel kültür derslerinde en düşük orana sahip olan yıl %8,39 ile 1997 olurken, en yüksek orana sahip olan yıl %25,00 ile 1984 olmuştur. Alan Bilgisi derslerinde %72,26 oranıyla 1997 yılı en yüksek orana sahip olan yılken, %44,11 ile 1984 yılı en düşük orana sahip olan yıldır. Öğretmenlik Meslek Bilgisi derslerine baktığımızda en yüksek oran %39,06 ile 1979 yılı iken en düşük orana sahip olan yıl %16,48 ile 1987 yılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2. Kredilerin dağılımında en düşük krediye sahip olan yıl 15 krediyle 1987 yılıdır. En yüksek kredisi olan yıl ise 38 krediyle 2006 yılıdır. 1979 yılında öğretmenlik meslek bilgisi derslerine ait toplam kredi sayısı 25'ten 1988 yılına kadar 15 krediye kadar düşüş göstermektedir. En büyük artışın ise toplamda 30 krediden 38 krediye çıktığı 2006 yılında olduğu gözlenmektedir.

3. Yıllar arasında toplam kredilerin bölünüşü göz önüne alındığında; en düşük toplam krediye sahip olan yıl 30 kredi ile 1984 yılı olurken; en yüksek toplam kredisi olan yıl ise; 109 kredi ile 1997 yılı olduğu görülmektedir. Toplam krediler arasındaki en büyük artışın 67 kredi artışı ile 1979-1985 yılları arasında olduğu gözlenmektedir.

4. Genel kültür derslerinin toplam kredilerinin yıllara göre dağılımı göz önüne alındığında en fazla krediye sahip olan yıl; 35 kredi ile 2006 yılıdır. En düşük kredisi olan yıl 1979 yılıdır ve 8 kredisinin olduğu görülmektedir. 22 toplam kredi farkıyla en büyük farkın ve artışın olduğu yıllar 1997 ve 2006 yıllarıdır. Bu yıllarda kredi sayısının 13'ten 35'e çıktığı görülmektedir.

Bu sonuca dayalı olarak gerek günümüzün değişen okul yapısı gerekse öğrencilerin farklı özellikleri, öğretmenlerin öğretmenlik becerileri yanında rehberlik ve farklı kapasitelere sahip öğrencilerle birlikte çalışma becerilerine de sahip olmasını gerekli kılmaktadır. Özellikle ilköğretim düzeyinde öğretmenlik yapacak öğretmenlerden artık öğrencileri kendi ilgi ve becerilerine göre yönlendirmeleri ve özel eğitim ihtiyaçlarını ortaya çıkarmaları beklenmektedir. Bu kapsamda öğretmenlere, rehberlik ve özel eğitim alanlarına ilişkin giriş düzeyinde de olsa belirli bilgi ve becerilerin kazandırılması zorunlu hale gelmiştir. Bu nedenle yeni öğretmenlik formasyonu dersleri arasına rehberlikle ilgili bir ders yerleştirilmiş ve yukarıda sözü edilen amaçlar doğrultusunda ders tanımı yapılmıştır.

Sonuç olarak 1979'dan 2006'a kadar geçen sürede öğretmenlik formasyonu dersleri, sınıf öğretmeni eğitimi alanındaki çağdaş gelişmeler ve yönelimler, okullarımızda öğretmenlik yapacak sınıf öğretmeni adaylarının öncelikle ihtiyaç duyduğu bilgi ve beceriler ön plana alınarak yeniden belirlenmiştir.

Son olarak sınıf öğretmeni yetiştirme konusuyla ilgili aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

2006 yılından itibaren sınıf öğretmeni yetiştirme alanında MEB ve Eğitim Fakülteleri organik bir ilişki içinde olmalıdırlar.

Sınıf öğretmeni Öğretmen yetiştirmede, kullanılacak ölçütler yeniden belirlenmelidir.

Halen sınıf öğretmenliği programında okutulmakta olan konu alan dersleri öğretmenlik mesleği açısından yeniden gözden geçirilmelidir. Gerekli görülmeyen derslerle ilgili düzenlemeler yapılmalıdır. Gelişmeler dikkate alınmalıdır.

İlköğretim sınıf öğretmenliği programlarının yeniden düzenlenmesinde öğretmen adaylarının, öğretim elemanlarının alan uzmanlarının istihdam edilen kurum ilgililerinin görüşlerini alacak şekilde bir ihtiyaç analizi yapılması önerilebilir.

Kaynaklar

- Çatalbaş, G., Erdem, A. R., Susar, F., Sarıtaş, E., Şimşek, S. (2001). Sınıf Öğretmenliği Lisans Programlarına İlişkin Bir İnceleme. **Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 9, 28-44.
- Demirel, Özcan. **Karşılaştırmalı Eğitim**, Usem yayınları-8, Ankara, 1994.
- Doğan, C. (2005). Türkiye'de Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Politikaları ve Sorunları. **Bilgi/Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi**, (35):133-149.
- Erbey, Y. (2005). **Sınıf Öğretmenliği Öğretim Programının Öğretmen Yetiştirmedeki Yeterliliği (Elazığ-Malatya-Diyarbakır Örneği)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erdoğan, İrfan. **SPSS Kullanım Örnekleriyle Araştırma Dizaynı ve İstatistik Yöntemleri**, "Yayınevi Yok", Ankara, 1998.
- Işık, S., Soran, H. (2005). Biyoloji Öğretmeni Yetiştiren Kurumların Öğretim Programlarının Karşılaştırılması. **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 28, 109-117.
- Kavuran, T. (2003). Türkiye'de Eğitim Fakülteleri Resim-İş Öğretmenliği Programlarının Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlar Ve Çözüm Önerileri. **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 13/2, 167-190.
- Kılıç, A. (2007). Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Programında Yer Alan Derslerin Öğrenilme Düzeyleri. **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, 6/19, 136-145.
- Senemoğlu, N. (1992). Türkiye ve İngiltere'de İlköğretime Öğretmen Yetiştirme ve Türkiye'deki Sistemin Geliştirilmesi için Öneriler. **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi: Türkiye'de İlköğretim Sempozyumu Dergisi**, 8, 143-156.

- Senemoğlu, N. (2003). Türkiye'de Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Uygulamaları, Sorunlar, Öneriler. **Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi**, 4/5, 154-193.
- Şişman, M., Acat, M.B. (2003). Öğretmenlik Uygulaması Çalışmalarının Öğretmenlik Mesleğinin Algılanmasındaki Etkisi. **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 13/1, 235-250.
- Türkoğlu, Adil. **Fransa, İsveç ve Romanya Eğitim Sistemleri: Karşılaştırmalı Bir Araştırma**, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Yayınları, No:121, Ankara, 1983.
- Uysal, S. (2003). Sınıf Öğretmeni Yetiştiren Yükseköğretim Kurumları Ve Bu Kurumlarda Uygulamaya Konulan Sanat Eğitimi Ders Programları. **Kastamonu Eğitim Dergisi**, 11/1 121-130.
- Ültanır, G. (2000). **Karşılaştırmalı Eğitim Bilimi. Kuram ve Teknikler**. Eylül Kitap ve Yayınevi, Ankara.
- Yılmaz, K., Yoldaş, C., Yangil, M. K. (2004). Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Gelişimleri ile İlgili Görüşleri. **Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi**, 5/7, 198-210.
- YÖK, (1998). **Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları**. Ankara.
- YÖK, (2005). **Eğitim Fakültelerinde Uygulanacak Yeni Programlar Hakkında Açıklama**. Ankara